

عنوان مقاله:

همگرایی مفهوم عدالت فقهی در فقه مذاهب اسلامی

محل انتشار:

فصلنامه پژوهش های فقه و حقوق اسلامی، دوره 17، شماره 65 (سال: 1400)

تعداد صفحات اصل مقاله: 31

نویسندگان:

رامین فغانی - استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

محمد مهدی زارعی - استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران

سعید ابراهیمی - استادیار گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه مازندران، بابل، ایران

خلاصه مقاله:

به گواهی میراث مکتوب فقه اسلامی، بسیاری از احکام و فروع فقهی، به عدالت، مشروط است. این واقعیت، اهمیت و ضرورت تعریف و مفهوم شناسی عدالت فقهی را اهمیت و ضرورت می بخشد؛ از این رو، فقهاء مذاهب اسلامی (شیعه، مالکی، حنفی، شافعی و حنبلی)، درباره ی مفهوم شناسی عدالت در فقه، با عبارات متعدد و متفاوت، اظهارنظر کرده اند و در نتیجه، ادبیات فقه اسلامی، تعاریف متعددی را برای عدالت فقهی، بیان می دارد. نوشتار پیش رو، تعریف عدالت را در فقه مذاهب اسلامی می جوید و ماهوی و واقعی بودن و یا ظاهری و عارضی بودن اختلاف بین این تعاریف را می کاود و با رویکردی تقریبگرایانه، این گمانه را به محک بررسی می نشیند که تعاریف به ظاهر متفاوت از عدالت در ادبیات فقه اسلامی، محصول شیوه ی بیان و هماهنگی با ادبیات رایج در هر مذهب فقهی است و با استناد به توضیحات فقیهان هر یک از مذاهب اسلامی (شیعه، مالکی، حنفی، شافعی و حنبلی)، به تحلیل عمده ترین تعاریف عدالت فقهی روی می آورد که در کتب فقهی مسطور است و در پایان پژوهش، به این نتیجه دست می یابد که همه ی تعاریف بیان شده برای عدالت فقهی، در مذاهب اسلامی، بر مفهومی واحد، همگرا و دارای اتفاق هستند و از این رو، عدالت، در ادبیات فقه مذاهب اسلامی، تنها، دارای یک معنی است؛ امتثال واجبات، اجتناب از کبائر و عدم اصرار بر ارتکاب صغائر. اما می توان گفت در باب معاملات عدالت نفسانی حداقلی شهود و در ابواب مربوط به قضاء، حدود و قصاص عدالت نفسانی حداکثری مورد توجه می باشد.

کلمات کلیدی:

عدالت، عدالت فقهی، همگرایی مفهوم عدالت، تعریف عدالت در فقه فریقین

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1365021>

